

LAAVENNA ARO TŠEERIBI

-neevibosko liin 2/2017

Aktuaalo Laavenna aro tšeeribi – hankibossa

Tšihko drabiboskiiro,

aro to vast hin pherdo džaanibosko moŋto Laavenna aro tšeeribi –hankibosko aktuaale saakenna. Aro da liin ame rakkavaha dui diivesko ŋleetiba-veeribosko stedosta, so stellade aro pluogibosko tšoon. Pinsu niina Laavenna aro tšeeribi kaalengo džuujuengo ta -džeenengo ŋleetibosko-veeriba –blogis, kai analyseeravaha aro romano tšetiba tšeerime ŋleetiba-veeribosko buttiako spesiaale muoda.

Aro liinesko ŋluutiba tu laŋheha dola komujengo sankibosko džaanibi koon tšeerena butti aro dai hankiba. Följime neevibosko liin oppenbaarila aro grutako tšoon.

Tšihka drabibosko tiiji!

ŋleetiba-veeriba hin džooresko navarsiina – sastibi romane džuujuengo ta – džeenengo ŋleetiba-veeribosko ŋunnibosta

Laavenna aro tšeeribi –hankiba stelladas aro pluogibosko tšoon dui divisako faniba so ŋunjudas aro ŋleetiba-veeriba ta doolesko pherdiba. Fanibosko vaaguno diives sas ŋunjiba kaalengo džuujuengo ta –džeenenge. Vauro diives liine kaalengo organisaatenge, ŋleetiba-veeriba tšeeribongiirengo ta ŋleetiba-veeriba organisaatenge vojiba te verkaven maŋkar peen ta te tenkaven tšetane objektiive.

Romane džuujuengo ta –džeenenge ŋunnibosko faniba byrjydas sikibaha genrenge ŋleetiba-veeribosta tšalime laagata ta doolesko botnosko tenkibonna.

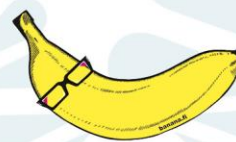
Meija Tuominen STM:esko ŋleetiba-veeribosko iektibosta rakkadas niina genresko dikkibosko knootos vollako strömmibosta ta doolesko tšihkibonna. Sikiba aulo auri konkreetika naalune merknensa.

So Laavenna aro tšeeribi – hankiba hin?

Laavenna aro tšeeribi hin sosiaalo- ta sastibosko ministeriosko koordime EU-guruŋ ŋ engo hankiba. Hankibosko objektos hin te fendjaves ta följavess romano politikako programmos (ROMPO) doolesko pinsiba aro thaanesko- ta stedosko ŋ leetiba, te ŋ aŋ taves thaanengo ta stedengo verkengo föddiba romanengo, ŋ ougaajengo ta vauress tšeeribongiirengo maŋ kar ROMPO: sko tšeeribosko tšuuviibosko fendjiboske ta panna te boŋ laves džaaniba tših ka praktiseerenna aro thaanesko- ta thaan ŋ leetibosko tšeeribosko tšuuviibossa. Hankiba tšeeraha aro tšetano butti saare thaanengo romano saakengo komiteonsa.

Laavenna aro tšeeribi –hankibosko projektesko praaluni Sarita Friman-Korpela rakkadas hankibosta ta doolesko faatibosta te vollako strömmavaa sar dielos aro romano politikako programmosko tšeeribosko tšuuviiba. Byrjiba hin, te džuuja ta džeene lenas fröojime khaaribi aro genrenge maŋkurno ŋleetibosko-veeriba. Romano aktivikaano Tino Varjola rikadas komujengo tenkibi kajo ŋleetiba-veeribosko pherdiba aro kaalengo huupengo sakko divisako tiiji. ŋleetiba-veeriba mote dikken sar džooresko narvarsiina, katta huupi lena te džiiiven.

Aro faniba dielade romane džeene ta džuuja aro dui buttiako smitti. Aro ona gruppi tenkade kaalengo dieliba ta naaluniba, ŋleetiba-veeriba aro buttiako liijiba ta skooliba, tšihko aaŋhibosko ta sastibosko puŋhibi ta naalune tenkibi kaalenna ta maneri sar te vinnaves doolen ta kulttuurine ömsibi aro ŋleetiba-veeribosko thaan.

LAAVENNA ARO TŠEERIBI

-neevibosko liin 2/2017

Aro kvellako diivesko rakkibi tenkade kaalengo džuujuengo ta – džeenuengo naaluniba aro frööjime organisaati ta aro angouvibosko foorumi. Džeenuengo ta džuujuengo naaluniba hin butvares aro ħleetibosko veegiba ta džuuja hin buttiakiire aro romano organisaati, bi naa jakke buut aro praalune buttia. Panna aro rakkibosko praalune stedi velas tšihko te len butide džuujuen. Aro gaajengo organisaati hin bi kutti kaalengo džeenuengo ta džuujuengo naaluniba. Aro rakkibi tenkade kaalengo džuujuengo ta džeenuengo stedos ta panna doolengo angouviba naalal merknos aro professiako velkiba, skooliba ta kajo kaalen sikime naalal tenkibi. Naalal merknos džuuja koonen hin traditionaale kaalengo tšoňňa, fani lena buut froojime naalune tenkibi, ka kaalengo džeene lena naalal tenkibi ka joon tšeerena grengo ta beerengo biknibongiirena. Panna aro aka diivesko professia kaalengo tšajja rigavena lokkes aro omsorgibosko thaan ta džeene naalal merknos aro logistiako thaan. Konkretikaano ringtšuuuibosta naa lokko te omsorgaven.

Aro faniba tenkade niina kaalengo džeenuengo ta –džuujuengo buttiako staaviba. Kaalengo džuujuengo traditionaalo kooliba vojula prissaves te len butti jakkes sar džeene. Panna butti staavibosta vela buut omsibosko veegibi sar te stellavaa huupako dživiba. Dai hin dikne, sar aro buut huupi daade hin liine butide svaariba penga huupako dživibosta sar sigide.

Skoolibosta rakkade niina buut. Skoolibosko vojibi hin phirro jakkes kaalengo džeenuengo sar –džuujuenge. Professiako velkiba rigila thaanesko skoolibosko liijiba, iego džinta ta motivaatios.

Butvares džeene endo roodena oft aro teknika thaane ta džuuja aro omsorgibosko thaane. Phirro sastibosko tšentibonna haagade fendide romano kulttuuresko pinsiba, jakkes te aro tšenstibi vela lokkide te rooden. Rakkiba sikadas, te aro hilo grupposko etnisko ringtšuuuibosko butti, vojula aaňhes drouvo te pinsaves froo genrengo prissi aavime froo kharibi.

Faniba diijas tšhka byrjiba te langhtuves ħleetiba-veeribosko rakkiba ta džaanibosko tiljiba.

Tšetibosko buttiatta džoor aro ħleetibosko butti

Fanibosko vauro diivesko objektos sas te aanen kaalengo organisaati ta ħleetiba-veeribosko buttiakiire apo it taflako trystal te tenkaven doolengo tšetane objekti, ta tšetano buttiako muodi. Anglal Sarita Friman-Korpela rakkadas Laavenna aro tšeeribi –hankibosta panna aro Finitiko them ta Europa dotta tšeerime ħleetiba-veeribosko buttiatta sar iek dielos kaalengo politikata. Aro sosiaalos- ta sastibosko ministerios tšeerime ħleetiba-veeribosko saakengo rakkibosko thaanesko ħeeruno ranniboskiiri Milla Sandt rakkadas lengo buttiatta ta objektenna. Tuula Lindgren, Tuula Åkerlund (Romano Missio) ta Päivi Majaniemi (Finitiko romani tšetiba) rakkade lengo iega pinsibonna so kaalengo organisaaten hin vojibi ta maneri te fendjaven džuujuengo ta džeenuengo ħleetibosko-veeriba. Rakkibonna aulo buut paargiba dotta sar problemi sas reetes rakkade ta tšihka alsibi sas phenlo.

Baro dielos kaalengo ħleetiba-veeriba rakkibonna staavaha kaalengo tšetibosko auriako ring ta kaalengo iego dielos aro dai rakkiba hin mekle duural. Dooleske dauva faniba diias tšihko botnos te džal te rakkaven ħleetiba-veeribosta tšetanes te dielaven ta tšetano butti te laagaven. Aro rakkibi aprudas naal kaalengo pinsime neeruno volvakiiriba. Aka diives džuujuenge hin rakkime siiliba bi džeene hin mukle butvares utan siiliba. Hyöviba aaňhelas aro teeluno tryskako buttia ta tšenstibi. Kromana rt:esko bereň 2015 tšeerime džeenujuengo praal buut džuuja na tšeerena tši klaakiba ring tšuuuibosko pinsibosta, dooleske ka prosessos hin bilokko.

LAAVENNA ARO TŠEERIBI

-neevibosko liin 2/2017

Dooleske hin fuortuno saaka, te doola koon hin pinsade ringtšuuviiba lenas utan traħiba kontaktos nm. itveeribosko vollakiires. Buutbotnosko ringtšuuviiba hin khariba: Alti na džaanaha ħunjulasko saaka itveeribosko vollakiireske, ħleetiba-veeribosko vollakiireske elle buttiako ringtšuuviibosta svaarime tšenstiboskiireske/so tšenstiboskiiro hin douva hortto ring. Kaalengo rakkibi sikavena, te ringtšuuviiba tšalavela anglanes etnikaanes naaka genresko paalal. Genresko paalal ringtšuuviibosko pinsiba puñhela butide džaaniba panna kaalengo aktivistenna.

Konkretikaano maneera te tiljaves kaalengo organisatengo ta ħleetiba-veeribosko organisatengo ringrakkiba alsade, te kaalengo organisati naavavenas ħleetiba-veeribosko organisaatiosko lendos aro lengo falliba. Jakkes onarakkiba omsilas altineske ta sako diivesko rakkiboske. Sistones ame staudam hyövime ring, kai sakka iek dieliboskiirena rakkadas so jou tenkila kokares te konkretikaanes te tšeeres. Fanibosko samlibi ta sikibi tu lañheha aro amengo verkako pañhenna. Ke tu aaħtal aro fanibi, tu vojuveha te del doolenna paaluno tenkiba džeenom pañ aañhime lomakos.

[Laavenna aro tšeeribi kaalengo džuujuengo ta -džeenuengo ħleetibosko-veeriba](#) –blogis

Butide džaaniba hankibosta

Henna Huttu, tšetanes tenkibosko (komiteosko)
tšenstiboskiiri
henna.huttu(a)stm.fi
Puñ manna: Laavenna aro tšeeribi –hankiba,
romanopolitika, romano saakengo komiteos ta Rompo 2
fäardiba

Sarita Friman-Korpela, spesiaalo saakako džaaniboskiiri
sarita.friman-korpela(a)stam.fi
Puñ manna: Laavenna aro tšeeribi –hankiba ta EU:sko
romanopolitika

Leea Rautanen-Muhli, projektesko koordinatoris
leea.rautanen-muhli(a)stm.fi
Puñ manna: Laavenna aro tšeeribi –hankiba, verkosko
pañ (romani.fi/sanoista-tekoihin) ta hankibosko fanibi

Taina Mutanen, partjibosko sekreteros
taina.mutanen(a)stm.fi/ronk(a)stm.fi
Puñ manna: romano saakengo komiteos, ekonomi- ta
vandribosko volliba